

DET NASJONALE STATSADVOKATEMBETET
FOR BEKJEMPELSE AV ORGANISERT OG ANNEN ALVORLIG KRIMINALITET

Sjef Kripos
Postboks 2094 Vika
0125 OSLO

DERES REF.:

VÅR REF.:

DATO:

19. mai 2022

INSPEKSJON AV SEKSJON FOR INTERNASJONALE FORBRYTELSE

1. Innledning

Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST) ved embetsleder Jan F. Glent og statsadvokatene Carl Fari, Kristin Røhne og Frederik G. Ranke, gjennomførte 9. mai 2022 inspeksjon av Seksjon for internasjonale forbrytelser (SIF) ved Etterforskningsavdelingen (EFA) ved Kripos. Fra Kripos møtte Eivind Borge (avdelingsleder EFA), Erik Marthinussen (avdelingsleder retts- og påtaleavdelingen) Tone Lill Solstad (seksjonsleder SIF), Anne Cecilie Dessarud (seksjonsleder retts- og påtaleavdelingen), Anette Berger (politiadvokat) og Monica Rygh (etterforskningsleder SIF).

NAST fikk i forkant av inspeksjonen oversendt liste over uavgjorte saker ved seksjonen pr. 3. mai 2022, samt oversikt over avgjorte saker i perioden 1. mars 2021 til 3. mai 2022, altså sakene som er påtaleavgjort siden forrige inspeksjon i mars 2021.

NAST fremhevet innledningsvis den svært viktige rollen SIF har i norsk politi på bakgrunn av det særskilte nasjonale ansvaret seksjonen har for å etterforske blant annet krigsforbrytelser. Embetsleder Glent ga uttrykk for at Russlands fullskala invasjon av Ukraina og NASTs ordre om etterforskning av krigsforbrytelser i Ukraina ytterligere har understreket SIFs betydning og relevans i norsk politi. NAST var også på denne inspeksjonen interessert i en redegjørelse for SIFs bemanningssituasjon og posisjon i Kripos. Bakgrunnen er at ressursituasjonen på SIF har vært svært bekymringsfull og at man i 2021 vurderte å slå sammen seksjonen med andre enheter ved Kripos.

Bemannings situasjonen har tidligere påvirket seksjonens reelle muligheter til å fungere som en slagkraftig enhet på et viktig kriminalitetsområde. Embetet var også interessert i en redegjørelse for SIFs utviklingsprosjekt og hvorledes pandemien har påvirket seksjonens evne til å drive etterforskning på et område som krever reisevirksomhet.

2. Bemanning og arbeidsbelastning

Seksjonsleder Solstad redegjorde for bemannings situasjonen ved SIF siden forrige inspeksjon. Seksjonen består nå av ni fast ansatte, men man er i ferd med å rekruttere ytterligere en ansatt. Grunnet fullskalainvasjonen av Ukraina, og den påfølgende etterforskningsordren er det fra etterforskningsavdelingen for øvrig sidebeordret totalt fem personer til SIF, med variabel stillingsandel. I tillegg vil ytterligere en fra etterforskningsavdelingen bidra inn i seksjonens arbeid. Hertil kommer bistand fra NC3. Videre forsøker SIF å innhente en ekstern ressurs med en kompetanse og bakgrunn som seksjonen pr. i dag ikke besitter. Dessuten kommer seksjonen til å ansette to personer i vikariater. Det siste innebærer imidlertid ikke en netto styrkning av SIF, ettersom seksjonen trolig vil måtte avse to ansatte til ICC/Europol.

SIF/Kripos har satt av et eget team til Ukraina-etterforskningen og bruker her, som nevnt ovenfor ressurser på tvers av organisasjonen. Det må forventes at flere i seksjonen tidvis vil være involvert i etterforskningen av det som synes å være massive krigsforbrytelser primært begått av styrker under russisk kommando i Ukraina. NAST ga uttrykk for tilfredshet med at SIF på kort tid har rustet seg til å etterleve etterforskningsordren og understreket hvor viktig innsatsen på dette området er, også i krigens tidlige fase.

Solstad viste til tidligere inspeksjonsrapporter vedrørende bemannings situasjonen over tid og ga uttrykk for at bemanningsnivået er noe mindre kritisk enn ved de to seneste inspeksjonene. Samtidig må dagens oppsett anses som et minimum av det som er nødvendig, for å kunne ivareta helt nødvendige arbeidsoppgaver ved seksjonen.

Solstad ga uttrykk for at pandemien også etter siste inspeksjon har hatt konsekvenser for seksjonens arbeid. Reiseforbudet har gjort det svært krevende å kunne utføre etterforskning i utlandet. Inntil gjenåpningen har flere internasjonale møter blitt gjennomført på digitale plattformer. Samtidig har nedstengningen siden mars 2021 vært mindre omfattende, og seksjonen har gjennomført flere reiser, blant annet til Rwanda, Syd-Afrika og Haag.

Solstad understreket at ressurs situasjonen beklageligvis medfører at SIFs utadrettede virksomhet i betydelig grad nedtones. Samtidig understreket hun at seksjonen prioriterer kompetansehevende tiltak for medarbeiderne. Det siste er viktig slik at SIF kan bestå som en spydspiss i etterforskningen av mandatsakene.

SIFs portefølje

Avgjorte saker siden forrige inspeksjon

Seksjonen har siden forrige inspeksjon avgjort 35 saker, samtlige er henlagt. Av disse var 22 undersøkelsessaker, tolv var rettsanmodninger mens én sak var en privat inngitt anmeldelse om grov tortur. Det hører med til sjeldenhetene at Kripos mottar private anmeldelser. Tortursaken dreide seg om en ledende politioffiser fra De forente arabiske emirater som hadde planlagt å reise til Norge høsten 2021. Polititoppen som senere ble valgt til ny president i Interpol, reiste ikke til Norge, og saken ble henlagt ettersom det ikke var hensiktsmessig å hevde jurisdiksjon.

Solstad understreket at det også for henlagte sakers vedkommende gjerne er nedlagt betydelig innsats, både fra etterforskere og jurister.

Ikke-avgjorte saker pr. mai 2022

SIF hadde pr. 9. mai d.å. totalt 43 i saker i porteføljen, hvorav 25 er oversendt jurist for vurdering. Seksjonen har nå 13 aktive saker og fem inaktive. Seksjonen har som målsetning, at fem av de 13 sakene blir ferdigstilt før sommeren eller tidlig i høst. Russlands fullskalainvasjon av Ukraina og SIFs etterforskning av mulige krigsforbrytelser medfører en uunngåelig forsinkelse.

Mandatsakene er seksjonens hovedsakelige og øverst prioriterte ansvarsområde. En svært betydelig del av SIFs ressurser går med til etterforskning og annet arbeid med fire større mandatsaker og en utleveringssak. Sistnevnte er en potensiell mandatsak, og Kripos vil snarlig ta stilling til på hvilken måte saken best kan følges opp. NAST understreket at det er store utfordringer med å få gjennomført utleveringer til enkelte land utenfor Europa.

Solstad og Rygh redegjorde for det nærmere innholdet i mandatsakene som det arbeides med.

Solstad ga deretter NAST en nærmere redegjørelse om hvorfor enkelte alvorlige saker står som inaktive. Enkelte av disse kan bli aktive etterforskninger når seksjonens ressurssituasjon er nærmere avklart.

Tre av de 13 aktive sakene er såkalt "stor sak utland". Dette innebærer saker som ikke er mandatsaker, men kriser eller alvorlig kriminalitet begått i utlandet, som berører norske interesser. Seksjonen har også i flere tilfeller bistått politidistriktene i slike saker på bakgrunn av den særlige kompetansen de ansatte ved seksjonen besitter. Sakene er gjennomgående ressurskrevende og har i flere tilfeller medført at SIF har måttet avgi personell i lange perioder. Seksjonen har et ønske om å bidra med sin kompetanse i slike saker, men det er samtidig fare for at innsatsen går på bekostning av mandatsakene.

SIF forventer noe arbeid med flere slike saker i løpet av 2022. Det er tale om en drapssak mot norsk statsborger i Tyrkia i 1999, terrororganisasjonen ISILs drap på et norsk gissel i 2015 og en sak på Filippinene 2016 der en norsk statsborger ble holdt som gissel av den islamistiske terrorgruppen MILF.

I tillegg har SIF i betydelig grad arbeidet med en sak der en ung norsk kvinne forsvant i Syd-Afrika og et dobbeltdrap i Marokko der en av de drepte kvinnene var norsk turist.

Kripos og SIF vurderer fortløpende hva slags saker det er naturlig at seksjonen involverer seg i. Det er også spørsmål om noe kan løftes ut av SIF og til andre deler av Kripos.

Samtidig har Kripos og SIF et ønske om å involvere seg i denne sakstypen. I vurderingen av Kripos/SIFs engasjement vil typen forbrytelse og den norske borgerens tilknytning til Norge kunne ha betydning. Dersom norske borgere bosetter seg i utlandet, vil behovet for norsk politis engasjement være mindre. Samtidig må slike vurderinger foretas fra sak til sak. NAST understreket at Kripos/SIF besitter en unik kompetanse som det er viktig å trekke veksler på i stor sak utland.

Internasjonalt samarbeid

Krigen i Ukraina og mistanken om at det nærmest daglig blir begått krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten, illustrerer på tragisk vis betydningen av internasjonalt samarbeid for politi- og påtalemyndighet. Norge, andre europeiske land og institusjoners arbeid med å kartlegge forbrytelsene har siden mars medført betydelig møte- og reisevirksomhet. Både SIF og NAST forventer at hendelsene i Ukraina også i tiden fremover vil medføre et ganske betydelig antall reiser og møter. Det er derfor viktig å vurdere hvem og hvor mange som bør delta på slike reiser og møter.

Solstad understreket hvor viktig det internasjonale samarbeidet er for SIF. Dette helt nødvendige arbeidet legger samtidig bånd på store ressurser for seksjonen. SIF deltar nå relativt jevnlig i møter i utlandet med ulike samarbeidspartnerne.

Hun fremholdt at informasjonsutveksling med Den internasjonale straffedomstolen (ICC) er svært viktig for SIF. Seksjonen kan dra nytte av det forarbeidet som ICC har gjort i enkelte av mandatsakene som SIF har til vurdering.

Europol og Eurojust er to andre internasjonale samarbeidsfora der SIF og juristene som er tilknyttet seksjonen, er aktive. Solstad er svært glad for at NAST ønsker å ha med SIF og politiadvokater til Genocide Network møtene i Haag. SIF er blant annet med i Europols analysetnettverk APCIC. Det medfører at seksjonen må svare ut og dele informasjon. Solstad understreket at SIF arbeider med å gjøre flere av seksjonens medarbeidere i stand til å håndtere plattformene som benyttes for denne sentrale informasjonsutvekslingen.

Hun fremholdt også at det nordiske samarbeidet mellom krigsforbrytelsesenheter er nyttig for SIF og så frem til at Norge er vertskap for det neste møtet i 2023.

Utviklingsprosess SIF

Under forrige inspeksjon kunne man, som nevnt, ikke utelukke at SIF ville bli slått sammen med en annen seksjon i EFA. SIF bestod imidlertid som egen seksjon. Samtidig var det maktpåliggende for Kripos å kartlegge hvordan SIF i best mulig grad kan oppnå målene i mandatsakene og i "stor sak utland".

Solstad redegjorde i den forbindelsen for prosjektet Utviklingsprosess SIF. Kartleggingen er utført med ledere og medarbeidere fra SIF, Orgkrim og etterretningsavsnittet i EFA og retts- og påtaleavdelingen, med støtte fra Kripos strategienhet, STRAT.

Utviklingsprosess SIF tar sikte på å avklare SIFs portefølje, ambisjonsnivå og ressursituasjon. Et hovedspørsmål er hvordan Kripos skal ivareta det nasjonale eneansvaret for mandatsakene. Selv om mandatet er klart, er det krevende å vite hvor mye ressurser som skal settes av til slike saker på bekostning av andre oppgaver. Kartleggingen har så langt ikke konkludert med om Kripos bør ha én eller to saker som ambisjonsnivå.

For "stor sak utland" er spørsmålet Kripos' involvering og ansvar sett opp mot de lokale politidistriktenes innsats. Spørsmålet om SIFs ansvar internt i Kripos for "stor sak utland" er også til vurdering. Utviklingsprosessen kartlegger i tillegg SIFs rolle i arbeidet med rettsanmodninger. Endelig er Kripos' og SIFs rolle i etterforskning av saker der norsk militært personell er mistenkt for å ha begått straffbare handlinger i utlandet til vurdering.

Utviklingsprosessen har så langt bestått av en gjennomgang av relevante dokumenter og statistikk for de nevnte oppgavene. Det er blitt gjennomført intervjuer av nåværende og tidligere ledere og medarbeidere i de berørte seksjonene. I tillegg er det avholdt møter med seksjonen, arbeidsgruppen og avdelingslederne. Prosjektet har også gjennom gruppearbeid forsøkt å prioritere tiltak for å sette seksjonen i best mulig stand til å gjennomføre pålagte oppgaver. Arbeidet har så langt munnet ut i tiltaksplaner for SIF og Kripos.

For SIFs del har dette materialisert seg i følgende tiltaksplan:

Det skal foretas en oppdragsanalyse og revisjon av kriterier for saksutvelgelse og prioriteringer. Rutiner for mottak og tildeling av saker blir forsøkt avklart. I tillegg er det gjennomført en gjennomgang av seksjonens portefølje. I etterkant av det sistnevnte skal SIF utarbeide en prioritert plan for undersøkelsessakene og etterforskningssakene. Seksjonen tar også sikte på å avklare i hvilken grad Orgkrim og etterretning kan bidra inn i SIFs portefølje. Dessuten har seksjonen i tiltaksplanen arbeidet med rolleforventninger og møtestruktur.

Kripos tiltaksplan forsøker å avklare Kripos' rolle i stor sak utland og å få denne instruksfestet. SIFs rolle i "stor sak utland" er også til vurdering. Møtepunktene mellom Kripos og NAST blir vurdert, herunder i hvor stor grad og på hvilket tidspunkt embetet skal involveres i Kripos' saker. Fra NASTs side ble "NAST-modellen tidlig inne" understreket. Kripos gjennomgår rutiner for hvordan etterforskningsordrer skal benyttes i fremtiden. Embetsleder Glent viste i den forbindelse til at Kripos og PST har en noe forskjellig tilnærming og at sistnevnte gjerne starter formell etterforskning noe tidligere. Årsaken ligger i at PST ikke kan benytte etterretningsopplysninger i straffesak. Slike hensyn gjør seg i liten grad gjeldende i Kripos' saker. Endelig vil Kripos oppdatere straffesaksinstruksen.

I diskusjonsrunden om utviklingsprosessen og SIFs ressursituasjon ble det fremholdt at seksjonens kapasitet ikke bare kan måles i antall hoder, men også i adgangen til å kunne gjennomføre etterforskningsreiser og delta i nødvendige internasjonale fora i utlandet.

Det er viktig å understreke at Utviklingsprosess SIF fremdeles er under arbeid og at SIFs ambisjonsnivå og rolle ennå ikke er endelig bestemt.

Oppsummering

NAST benytter anledningen til å takke SIF for en ryddig og godt tilrettelagt inspeksjon. Embetet mener at arbeidet med prosjektet Utviklingsprosess SIF var riktig og håper at kartleggingen vil bidra til at seksjonen får enda mer utbytte av de noe begrensede ressursene. Embetet er tilfreds med at SIF består som en egen seksjon ved Kripos. Dette var en klok beslutning ettersom SIF er den eneste seksjonen i Etterforskningsavdelingen med eksklusivt nasjonalt ansvar og kompetanse.

Bakgrunnen for at SIF i sin tid ble opprettet var politisk enighet om at de internasjonale kjerneforbrytelsene må etterforskes og pådømmes. Det var bred politisk enighet om at det ville være alarmerende dersom krigsforbrytere forsøker å søke frihavn i Norge, fordi vår etterforskningskapasitet er så lav at det er liten risiko for å bli avslørt. Derfor måtte norsk politi settes i stand til å forfølge slike saker. Dette var bakgrunnen for at man valgte å organisere SIF som en særskilt enhet som ble liggende under Kripos. Hensynene bak opprettelsen av SIF skiller seg altså i betydelig grad fra øvrige saksfelt på Kripos.

Borgerkrigene i stater som Afghanistan, Syria og Irak og betydelig innvandring til Norge fra disse konfliktteatrene har i tiden etter opprettelsen av SIF ytterligere forsterket behovet for en slagkraftig enhet ved Kripos til etterforskning av de internasjonale kjerneforbrytelsene. Etter NAST syn understreker krigen i Ukraina betydningen av at norsk politi har en spesialenhet som SIF, med spisset kompetanse som muliggjør etterforskning av folkemord, krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten.

Dette er grove internasjonale lovbrudd og flere av Norges europeiske partnere har robuste enheter til å straffeforfølge overtredene. I en slik sammenheng er det naturlig å peke på de slagkraftige enhetene i Frankrike, Tyskland og Belgia som riktig nok er stater med en fortid som kolonialister med en særskilt historisk nærhet til konflikter av vår tid. Man trenger likevel ikke å se lenger enn til Sverige for å finne en stat mer lik Norge, med en svært godt utrustet spesialenhet for etterforskning av de internasjonale kjerneforbrytelsene.

NAST mener at man bør være forberedt på at det vil kunne bli påkrevet å styrke SIF på grunn av krigen i Ukraina. Regjeringen har varslet at Norge vil gi opphold til titusenvis av mennesker som har flyktet i krigens kjølvann. Erfaringene fra tidligere konflikter tilsier at det vil kunne være krigsforbrytere fra begge sider av konflikten som søker opphold i vårt land. Derfor må SIF settes i enda bedre stand til grundig å kunne etterforske slike saker.

NAST er positiv til at SIF har fått økt etterretningskompetanse og vil bli styrket med en person med russlandskompetanse. Samtidig bærer, som nevnt, langtidsvarselet for SIF bud om en sterk økning i potensielle mandatsaker. Slik sett bør det bare være en start at dagens ressursituasjon ved seksjonen anses som noe mindre kritisk enn i 2019 og 2021. Embetet

gjentar behovet for at SIF tilføres nødvendige midler og sikres adekvate rammebetingelser, for å ivareta et svært viktig og ikke minst dagsaktuelt fagområde.

NAST understreker på nytt betydningen av at SIF fortsetter å velge krigsforbrytelsessaker til etterforskning med realistisk potensial for oppklaring og pådømmelse i Norge.

Med vennlig hilsen

Jan Glent
Embetsleder

Frederik G. Ranke
Statsadvokat

Gjenpart
Riksadvokatembetet, Postboks 2102 Vika, 0125 OSLO
Kripos v/Retts- og påtaleavdelingen

